

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Tulkkina kirkollisissa tulkkauksissa

Viittomakielen tulkkien kokemuksia evankelisluterilaisen kirkon
tilaisuuksissa tulkkauksesta

Anna-Sofia Olkkola

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus (240 op)

Huhtikuu / 2018

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Anna-Sofia Olkkola	Sivumäärä 39 ja 2 liitesivua
Työn nimi Tulkkina kirkollisissa tulkkauksissa. Viittomakielen tulkkien kokemuksia evankelisluterilaisen kirkon tilaisuuksissa tulkaamisesta.	
Ohjaava(t) opettaja(t) Tytti Koslonen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kuopion ev.lut.seurakuntien diakoniakeskus, diakoniajohtaja Sep-po Marjanen	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää viittomakielen tulkkien kokemuksia evankelisluterilaisen kirkon tilaisuuksissa tulkaamisesta. Tavoitteeseen päästiin kahden tutkimuskysymyksen avulla: millainen on tulkin rooli kirkollisissa tulkkaustilanteissa sekä mitä asioita tulkit pitävät oleellisina kirkollisissa tilanteissa tulkaessaan. Opinnäytetyön tilaajana toimi Kuopion ev.lut.seurakuntien diakoniakeskus.</p> <p>Opinnäytetyö on laadullinen ja aineistonkeruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua teemahaastatteluita. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Opinnäytetyöhön haastateltiin neljä viittomakielen tulkkiä, joilla on pitkä työkokemus ja jotka ovat tehneet paljon kirkollisia tulkkauksia. Haastattelut litteroitiin nauhalle ja analysoinnissa käytettiin teemoittelua.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten mukaan tulkin rooli kirkollisissa tulkkauksissa on toimia kommunikaation mahdollistajana. Tulkki on tulkaessaan ihmisenä läsnä eikä ole vain konemainen kielen kääntäjä. Tulkki toimii joustavasti vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa ja hänellä tulee olla hyvä tilanteenhallintakyky. Kirkollisissa tulkkauksissa korostuu huolellinen tulkkaukseen valmistautuminen sekä virallisten viittomakielisten kirkkokäsikirjan käännösten hyödyntäminen.</p> <p>Opinnäytetyötä voi hyödyntää seurakunnan työntekijät, jotka tarvitsevat tietoa tulkin kanssa toimimisesta. Opinnäytetyö tuo esille muutaman tulkin näkökulmia kirkollisista tulkkauksista, joista on hyötyä niin tulkkioiskelijoille kuin valmiille tulkeille.</p>	
Asiasanat viittomakielentulkki, evankelisluterilainen kirkko, tulkkaus, rooli, kuurot	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Interpreting and Linguistic Accessibility

ABSTRACT

Author Anna-Sofia Olkkola	Number of Pages 39 and 2 p. app.
Title Working as a Sign Language Interpreter in Ecclesiastic Context. Experiences of Sign Language Interpreters interpreting in Evangelical Lutheran Church's ceremonies.	
Supervisor(s) Tytti Koslonen	
Subscriber and/or Mentor Center for Diaconal Work in Kuopio Parish Union, Director of Center for Diaconal Work Seppo Marjanen	
Abstract <p>The aim of the thesis was to find out Sign Language interpreters experiences interpreting in Evangelic Lutheran Church's ceremonies. The purpose was to find out what kind is the role of Sign Language interpreter in ecclesiastic context and what is important to notice when interpreting in Evangelic Lutheran Church. The subscriber of this thesis was Center for Diaconal Work in Kuopio Parish Union.</p> <p>This thesis is a qualitative research and the material was gathered with half-structured theme interviews. Four sign language interpreters were interviewed which all have long working experience as a sign language interpreter and a lot of work experience in ecclesiastic context. Interviews were made individually and were recorded on tape and transcribed for analysing in themes.</p> <p>The results of this thesis revealed that the role of interpreter is to be the enabler of the communication. It is important to be present as a human being while interpreting instead of only translating like a machine. Interpreter works flexible and in interaction with people and have to have good professional skills to understand how to act in different kind of situations. In ecclesiastic context it is important to prepare well for interpretation and use official translations of the Church's service manual.</p> <p>This thesis can be used by church's workers, who need the information on how to work with sign language interpreter. It can also be used by sign language interpreters or interpreter students.</p>	
Keywords sign language interpreter, Evangelical Lutheran Church, interpreting, role, deaf	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 KIRKON KUUROJENTYÖ SUOMESSA	6
2.1 Kirkon kuurojentyöntekijät	7
2.2 Kirkon kuurojentyön toiminta	8
2.3 Kirkolliset tulkkaustilanteet	9
3 VIITTOMAKIELEN TULKKAUS	10
3.1 Tulkikoulutus ennen ja nyt	10
3.2 Hengelliset teemat tulkikoulutuksen opintojaksoissa	11
3.3 Tulkkaaminen käytännössä	12
3.4 Viittomakielen tulkin rooli	14
3.5 Hengellisen kielen tulkkaaminen	16
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	17
4.1 Teemahaastattelut aineistonkeruumenetelmänä	17
4.2 Haastattelujen toteutus	18
4.3 Aineiston analyysi	18
5 TULOKSET JA ANALYYSI	19
5.1 Tulkkien taustatiedot	20
5.2 Kirkolliset tilaisuudet tulkkausympäristönä	20
5.3 Tulkin rooli kirkollisissa tulkkaustilanteissa	25
5.4 Kehittämisehdotuksia kirkollisiin tulkkauksiin liittyen	30
6 POHDINTA	33
LÄHTEET	37
LIITTEET Liite 1 Teemahaastattelurunko	40

1 JOHDANTO

Olen aiemmalta koulutukseltani sosionomi-diakoni (AMK) ja toiminut valmistumisestani asti viittomakielialalla, pääosin kirkon kuurojentyössä. Työvuosiini mahtuu paljon yhteistyötä viittomakielen tulkkien kanssa kirkollisissa tilanteissa. Taustastani johtuen opinnäytetyön aihe löytyi luontevasti juuri kirkolliseen toimintaympäristöön liittyen.

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää tulkkien kokemuksia evankelisluterilaisen kirkon tilaisuuksissa tulkkauksesta. Myöhemmin työssäni käytän evankelisluterilaisesta kirkosta lyhempää ilmaisua kirkko ja evankelisluterilaisen kirkon tilaisuuksissa tulkkauksesta ilmaisua kirkolliset tulkkaukset. Tästä työstä on rajattu pois kuurosoikeille tulkkauksen tutkimus. Tutkimuskysymykseni ovat: 1. Millainen on tulkin rooli kirkollisissa tulkkauksissa? 2. Millaisia asioita tulkit pitävät oleellisina kirkollisissa tilanteissa tulkkauksessa?

Tulkin roolilla tässä työssä tarkoitan tulkin tehtäviä ja työn kuvaa tulkkauksissa, kuinka tulkki toimii kirkollisissa tulkkauksissa ammattilaisena välittämässä viestiä kieleltä toiselle. Tulkin roolista enemmän kirjoitan luvussa 3.

Opinnäytetyön aineisto on kerätty teemahaastatteluilla. Haastattelu tehtiin neljälle tulkkille, jotka valittiin haastateltaviksi heidän pitkän työkokemuksensa perusteella. Heillä on myös paljon kokemusta kirkollisista tulkkauksista. Tarkastelen aihetta haastatteluiden pohjalta.

Opinnäytetyön tilaaja on Kuopion ev.lut.seurakuntayhtymän diakoniakeskuksen Diakoniajohtaja Seppo Marjanen. Opinnäytetyö on suunnattu seurakunnan työntekijöille tiedoksi, kuinka tulkin kanssa tehdään yhteistyötä, kun kyseessä on tulkkauksissa. Opinnäytetyöni tuo esille tulkin näkökulmaa siitä, millainen on tulkin rooli kirkollisissa tulkkauksissa, sekä millaista on tulkkauksen kirkollisissa tilanteissa. Opinnäytetyöstäni on hyötyä tulkkiopiskelijoille sekä myös työelämässä toimiville tulkeille, jotka kaipaavat kuulla muiden tulkkien kokemuksia tältä tulkkauksen erityisalueelta.

Kirkon kuurojentyön historiaa on tutkinut Liisa Rantala väitöskirjassaan ”Sielunhoitajat sillanrakentajina, Kirkon kuurojentyö 1869-1982 (2010)”. Liisa Rantala on yhteistyössä Riitta Kuusen kanssa myös koonnut teoksen ”Matkalla. Kirkon kuurojentyö 100 vuotta (2008)”. Evankelisluterilaiselle kirkolle tehdyt opinnäytetyöt ovat pääasiassa olleet toiminnallisia, aiemmin ei ole tehty opinnäytetyötä, joka käsittelee tulkin kokemuksia kirkollisissa tulkkaustilanteissa. Miia Hietala ja Anni Lappalainen ovat tehneet opinnäytetyön ”Tulkin rooli on semmonen kommunikaation kanssa pelaava ammatilainen, mahdollistaja” Kartoitus viittomakielen ja puhevammaisten tulkkien ammattikuvien eroista ja yhtäläisyyksistä (2017). Hietalan ja Lappalaisen työssä käsitellään puhevammaisten tulkin ja viittomakielen tulkin ammattikuvien eroja ja yhtäläisyyksiä sekä tulkkien kokemuksia tulkin roolista työssään.

Tämä opinnäytetyö rakentuu siten, että luvussa 2 kerron kirkon kuurojentyön historiasta sekä tämän päivän tilanteesta kirkon kuurojentyössä. Luku auttaa tulkkiopiskelijoita sekä jo työelämässä toimivia tulkkeja hahmottamaan, millainen toimintaympäristö tulkilla on kirkollisissa tulkkaustilanteissa. Luvusta 3 löytyy tietoa tulkikoulutuksesta ja viittomakielelle tulkaamisesta lukijoille, jotka eivät ole viittomakielialalla, kuten seurakunnan työntekijöille. Lisäksi luvussa 3 määrittelen tarkemmin, mitä tarkoitetaan tulkin roolilla, ja mitä on hengelliselle kielelle tulkaaminen. Luvussa 4 kuvataan opinnäytetyön toteutus. Luvussa 5 esittelen opinnäytetyön tulokset. Viimeinen luku 6 sisältää pohdintaosuuden, missä arvioin työni tavoitteen täyttymistä.

2 KIRKON KUUROJENTYÖ SUOMESSA

Kuurojentyötä on tehty Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa yli sata vuotta. Vuonna 1896 Kuopion pappeinkokous kiinnitti huomiota aistiviallisten huonoon asemaan ja teki aloitteen kirkolliskokoukselle, joka vuonna 1898 keskusteli aistiviallisten sielunhoidollisesta puutteesta ja teki senaatille ehdotuksen epäkohtien korjaamisesta. Kuurojenpappien virkojen perustaminen käsiteltiin lopulta vuonna 1906, jolloin

toukokuussa senaatti teki päätöksen kahden ”kuuromykkäin matkapapin” viran perustamisesta. (Rantala & Kuusi 2008 11–14.) Käytännön työn matkapapit pääsivät aloittamaan vuoden 1908 alusta (Rantala 2010,59–60). Vuonna 1942 perustettiin Suomen ensimmäinen kuurojensisaren toimi Helsingin seurakuntiin (mt.124). Ennen viittomakielen tulkkien ammattikunnan syntyä kirkon kuurojentyöntekijöiden työhön kuului myös tulkkausta lukuisissa erilaisissa asiointitilanteissa sekä kirkollisissa tilaisuuksissa (Salmi & Laakso 2005, 220; 223; Rantala 2010, 238). Tulkkaamista on siis nähty kirkollisissa tilanteissa jo pitkään, joskin tulkkeina ovat toimineet kirkon kuurojentyöntekijät vailla tulkin koulutusta kirkollisissa virka-asuissaan.

2.1 Kirkon kuurojentyöntekijät

Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa toimii yhteensä seitsemän kuuojenpappia. Neljä kuuojenpappien virkaa on sijoitettu hiippakuntien tuomiokapituleihin ja Helsingin piirin kuuojenpapin virka Helsingin seurakuntayhtymään. Suomenruotsalaisia viittomakielisiä palvelevan kuuojenpapin virka on sijoitettu Kirkkohallituksen ruotsinkieliseen yksikköön ja viittomakielisen työn asiantuntijana toimivan kuuojenpapin virka kirkkohallituksen suomenkieliseen yksikköön. Yksi kuuojenpapeista on äidinkieleltään viittomakielinen, muut ovat viittomakielentaitoisia. Lisäksi sairaalapappina toimii yksi viittomakielentaitoinen pappi. Kuuojenpappien lisäksi kirkon työssä toimii päätoimisena kuusi diakoniatyöntekijää (kuuojendiakoni tai – diakonissa), joiden työn vastuualueena on kuuojentyö. Päätoimisesti vammaistyössä toimii viisi diakoniatyöntekijää, joiden työn vastuualueisiin kuuluu kuuojentyön lisäksi muita erityistyömuotoja kuten kehitysvammatyö tai näkövammaistyö. Päätoimisista työntekijöistä kaksi on äidinkieleltään viittomakielisiä ja muut ovat viittomakielentaitoisia. Edellä mainittujen lisäksi kirkossa toimii noin parikymmentä diakoniatyöntekijää, joiden yhdeksi työn osa-alueeksi on määriteltä kuuojentyö. Heistä kaikki eivät ole viittomakielentaitoisia. (Kuusi 2018a; Kirkko ja viittomakieliset 2018b.)

Jo vuonna 1908 ohjesäännössä viittomakielentaito määriteltiin vaatimukseksi kuuojenpapin virkaan. Se oli merkittävä asia aikana, jolloin kuuojen opetuksessa oli kiellettyä käyttää viittomakieltä. Tavoitteena oli jo tuolloin yli sata vuotta sitten toimia seurakunnan omalla kielellä, viittomakielellä. (Rantala 2010, 80–81.) Samoin kuin kirkon

kuurojentyön alkuvuosina, on tänäkin päivänä viittomakielen merkitys keskeinen kirkon kuurojentyössä. Kun haetaan uusia työntekijöitä tai sijaisia kuurojentyön virkoihin, edellytetään hakijalta viittomakielentaitoa tai sitoutumista kielen opettelemiseen. Ensimmäisten kuurojenpappien kielitaidoista on vain joitain pieniä mainintoja (Salmi & Laakso 2005, 217). Voidaan silti nähdä positiivisena se, että kohtaaminen kuuron kanssa on tapahtunut juuri viittomakielellä, sillä tasolla kun työntekijän taidot ovat riittäneet. Erityisesti kuurojenpappi Lauri Paunu toi esille, että viittomakieli on kuuron ihmisen tärkein itseilmaisun keino ja sitä pitää kaikkien kuurojen kanssa työskentelevien myös käyttää (mt.2005, 222).

2.2 Kirkon kuurojentyön toiminta

Kirkon viittomakielisen työn perusta löytyy Raamatusta ja luterilaisen kirkon periaatteista: evankeliumia on julistettava kaikille kansoille ja jokaisen on saatava evankeliumi omalla kielellään. Suomen evankelisluterilaisen kirkon kirkkolain mukaan kirkossa voi olla papin virkoja esimerkiksi kuurojen sielunhoitoa varten. Kirkkohallituksen viittomakielisen työn strategiassa, *Sana tulee näkyväksi*, määritellään, että viittomakielisillä tulee olla oikeus sielunhoitoon, jumalanpalvelukseen, kirkollisiin toimiin, kristilliseen kasvatukseen, diakonisiin palveluihin sekä kirkon tarjoamiin erityistyömuotoihin omalla kielellään. (Rantala & Kuusi 2008,69.) Tämän oikeuden toteutumiseksi kirkossa toimii viittomakielentaitoisia kuurojenpappeja ja – diakoniatyöntekijöitä.

Kuurojenpapit ja -diakoniatyöntekijät järjestävät viittomakielisiä ja kaksikielisiä messuja, retkiä, leirejä ja erilaista ryhmätoimintaa, pitävät rippikouluja, suorittavat kirkollisia toimituksia, tekevät asiakaskäyntejä koteihin ja laitoksiin sekä pitävät vastaanottoja. Kuurojen seurakunnan toiminta on viittomakielistä eikä normaalissa kirkon kuurojentyön toiminnassa tarvita tulkkausta, koska työntekijät ovat viittomakielentaitoisia ja toimivat viittomakielellä. Viittomakielentulkkausta tarvitaan esimerkiksi jos järjestetään tulkattu jumalanpalvelus tai kuurojen ryhmässä on vieraana asiantuntija, jolla ei ole viittomakielentaitoa. Viittomakielinen asiakas voi myös käydä kuulevien tilaisuuksissa tulkin kanssa. (Wallenius-Penttilä 2018.)

Suomen evankelisluterilaisen kirkon kirkolliskokous päätti keväällä 1998 asettaa viittomakielisen kirkkokäsikirjan käännöstyöryhmän. Varsinainen käännöstyö alkoi keväällä 1999. Työryhmään kuului muun muassa edustajia Kuurojen liitosta, kuurojenpappeja ja teologinen asiantuntija. Vuonna 2002 ja 2005 perustettiin kirkkohallitukseen kaksi viittomakielien kääntäjän virkaa. Ensimmäiset viralliset käännökset: Isä meidän – rukous, Herran siunaus, uskontunnustus, kymmenen käskyä, kastekäsky, ehtoollisen asetussanat ja Isä meidän rukouksen ekumeeninen muoto, julkaistiin vuonna 2001. Vuonna 2007 kirkolliskokous hyväksyi Luukkaan evankeliumin käännöksen. Messun peruskaava, lapsen kasteen, konfirmaatiomessun, avioliittoon vihkimisen ja hautaan siunaamisen kaavat hyväksyttiin vuonna 2008. Evankeliumikirjan käännökset kirkolliskokous hyväksyi vuonna 2009 ja Johanneksen evankeliumin käännöksen vuonna 2011. Suomenruotsalaiselle viittomakielelle käännetyt viikkomessun ja hautaan siunaamisen kaavat sekä kaste- ja lähetyskäsky hyväksyttiin vuonna 2011. Käännöstyö valmistui vuoden 2012 lopussa. Käännöstyössä oleellisen tärkeää on ollut vuorovaikutus käännösten käyttäjien kanssa. Alustavia käännöksiä arvioivat käännöstyöryhmän lisäksi viittomakieliset seurakuntalaiset sekä kirkon kuurojentyöntekijät. (Sakasti 2018.)

2.3 Kirkolliset tulkkaustilanteet

Tulkkaustilanteita kirkollisessa toimintaympäristössä ovat yleisimmin kirkolliset toimitukset, joita ovat kaste, konfirmaatio, avioliittoon vihkiminen ja hautaan siunaaminen (Kirkko ja viittomakieliset 2018a). Myös jumalanpalvelukset ja messut tai muut hengellisen tilaisuudet sekä konsertit kirkossa tai seurakunnan muissa tiloissa ovat tilaisuuksia, joihin tulkkia tilataan. Tulkkausta tarvitaan kirkollisissa tilanteissa, jotka eivät ole vain viittomakielisiä vaan kaksikielisiä, tai joku osapuolista on suomenkielinen.

Kuurojenpappi Hannu Honkkila (2000,67) kirjoittaa, kuinka perinteisesti kuurojenpapit viittoivat ja puhuivat yhtä aikaa. 1990-luvun alussa Helsingin piirin kuurojen omat jumalanpalvelukset muuttuivat viittomakielisiksi. Jos kuulevaa osallistujaa varten tarvittiin käännöstä, paikalle tilattiin tulkki. Tämä muutos siirtyä yhtäaikaisesta viittomien ja puheen käyttämisestä viittomakieleen, ulottui kaikkiin kirkollisiin toimitukseen kuuro-

jentyössä ja pian totuttiin siihen, että tulkki oli kuurojenpapin mukana kirkollisissa toimituksissa kuulevia varten.

Tulkin käyttäjiä ovat siis myös kuulevat, jotka eivät osaa viittomakieltä. Näin siitakin huolimatta, että kuulevat eivät välttämättä itse tiedostakaan sitä olevansa. Kuulevia tulkin käyttäjiä voikin olla joskus olla paikalla enemmistö, esimerkiksi jos viittomakielinen kuuro on tilannut tulkin lapsenlapsensa kastejuhlaan. (Kalela 2010,11; Hynynen & Pyörre & Roslöf 2010, 47.)

3 VIITTOMAKIELEN TULKKAUS

Tässä luvussa kerron viittomakielen tulkin koulutuksesta, viittomakielelle tulkkaamisesta, viittomakielen tulkin roolista yleisesti ja hengellisistä tulkkauksista. Viittomakielentulkkina voi toimia vain alalle kouluttautunut ammattilainen, pelkkä kiitettävä kieli-taito ei takaa kiitettävää tulkkaustaitoa (Suomen Viittomakielen Tulkit 2018d; Solow 2000,1-2).

3.1 Tulkkipäätös ennen ja nyt

Kuurojen Liitto ry aloitti tulkkipäätöksen pitämällä viikonloppukurssin Jyväskylässä vuonna 1978. Kurssille osallistui 30 jo tulkin töitä käytännössä tehnyttä henkilöä. Vuonna 1981 saatiin alulle myös ruotsinkielisten tulkkipäätöksen koulutus.(Salmi & Laakso 2005, 280.) Vuonna 1983 Turun kristillisessä opistossa alkoi yksivuotinen viittomakielin linja, joka koulutti tulkkeja. Samana vuonna Kuopion kansanopistossa aloitettiin viittomakielinlinja, mistä valmistettiin viittomakielin opettajiksi opistoihin ja ammatilliseen koulutukseen. Vuonna 1986 tulkkipäätöksen koulutuksesta tuli kouluhallituksen ammatillinen koulutus, jolloin Turun ja Kuopion linjat muuttuivat kaksivuotisiksi. Pian valtioneuvosto pidensi koulutuksen 120 opintoviikon laajuiseksi kolmivuotiseksi koulutukseksi. (mt.,281; Suomen Viittomakielin Tulkit 2018a.)

Vuonna 1998 viittomakielen tulkkien koulutus siirtyi ammattikorkeakouluihin, Turkuun Diakonia-ammattikorkeakouluun ja Kuopioon Humanistiseen ammattikorkeakouluun. Koulutuksen kesto piteni 3,5 – vuotiseksi ja laajuudeksi tuli 140 opintoviikkoa. Vuodesta 2001 alkaen tulkikoulutusta on ollut tarjolla myös Helsingin Humanistisen ammattikorkeakoulun yksikössä. Syksystä 2003 alkaen tulkikoulutuksen kesto muuttui nelivuotiseksi ja laajuus 240 opintopisteeseen (160 opintoviikkoa). (Salmi & Laakso 2005,284; Suomen Viittomakielen Tulkit 2018a.)

Ruotsinkielistä viittomakielen tulkin tulkikoulutusta järjestettiin vuosina 1979 ja 1986–1988 lyhytkursseina Porvoon kansanopistossa. Vuonna 1988 järjestettiin yksi-vuotinen koulutus ja vuosina 1991–1994 kolmivuotinen koulutus Porvoon kansanopistossa. Tämän jälkeen ruotsinkielinen tulkikoulutus Porvoossa lakkautettiin. (Suomen viittomakielen Tulkit 2018a.) Suomenruotsalaisen viittomakielen tulkikoulutus ollaan toteuttamassa Humanistisessa ammattikorkeakoulussa vuosina 2018–2019, jonka jälkeen opiskelijat integroidaan pääsääntöisesti suomenkieliseen tulkikoulutukseen. Tähän koulutusprojektiin erillirahoituksen on myöntänyt Opetus – ja kulttuuriministeriö ja koulutus suunnitellaan ja toteutetaan yksilöllisesti. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018a.)

3.2 Hengelliset teemat tulkikoulutuksen opintojaksoissa

Humanistisen ammattikorkeakoulun tulkikoulutuksessa kolmannen lukuvuoden opintoihin sisältyy erilaisia uskonnollisia ja hengellisiä teemoja opintojaksojen sisällä. Suomalaisen viittomakielen rakenne-opintoihin kuuluu suomalaisen viittomakielen rakenteiden käsittely erilaisten teemojen, muun muassa uskonnollisten tilaisuuksien kautta (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2017,17). Tulkkauksen opintoihin kuuluu erilaisiin toimintaympäristöihin ja toimintakulttuureihin liittyvät sosiaaliset ja yksityiselämään liittyvät tilanteet, joihin kuuluvat myös Suomessa toimivat erilaiset uskonnolliset kunnat ja hengelliset yhteisöt tulkin työn näkökulmasta sekä niiden asettamat vaatimukset tulkin työlle (mt.23). Tulkkauksen opintoihin kuuluu myös institutionaaliset tilanteet, joissa muun muassa toteutetaan autenttinen paritulkkaustoimeksianto ev.lut. kirkon hengelliseen tilaisuuteen. Yhtenä tavoitteena tulkkauksen opinnoissa on osata tulkata hengellisiä tilaisuuksia. (mt.24.)

Kuurojenpappi Riitta Kuusi on käynyt kouluttamassa tulkkiopiskelijoita Turussa Diaconia-ammattikorkeakoulussa vuosina 2004–2012 ja Humanistisen ammattikorkeakoulun Helsingin yksikössä vuodesta 2013 alkaen sekä Kuopion yksikössä vuodesta 2012 alkaen. Koulutuksen sisältönä ovat jumalanpalvelusten kaavat, viittomakielinen kirkkokäsikirja ja sen käännösperiaatteet, sisältö, erilaiset kielirekisterit, mitä tarkoittaa kirkolliskokouksen hyväksymä kirkollinen kirja, käyttötilanteet ja yhteistyö/työnjako sekä kaksikieliset toimitukset. Lisäksi käydään läpi mitä tarkoittaa Raamatun valmiiden virallisten viittomakielisten käännösten viittominen ja mitä Raamatun tekstien tulkkaaminen, virsien viittomisen periaatteet sekä tulkin ja kuurojenpapin yhteistyö. Tälle opetuspaketille on varattu aikaa yhdestä kahteen päivää. Oleellisina osina kuurojenpapin opetusta on 'hiljainen tieto', joka liittyy *Sana tulee näkyväksi* – käännöksiin, joita ovat Isä meidän – rukous, Herran siunaus, uskontunnustus, kymmenen käskyä, kastekäsky ja ehtoollisen asetussanat. (Kuusi 2018b.)

3.3 Tulkkaaminen käytännössä

Suomessa vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluiden järjestämisestä on vastuussa Kansaneläkelaitos eli Kela. Vammaisten tulkkauspalvelut siirtyivät 1.9.2010 alkaen kunnilta Kelan hoidettaviksi. Vammaisten tulkkauspalvelu on tarkoitettu henkilöille, joilla on kuulovamma, kuulonäkövamma tai puhevamma. Tulkkipäätöksen eli oikeuden käyttää tulkkauspalvelua myöntää Kela, mistä oikeus käyttää tulkkipalvelua haetaan. Kelassa anomukset käsittelee Kelan Vammaisten tulkkauspalvelukeskus. Vuoden ajaksi vähimmäismäärä tulkaustunteja on kuuroilla 180 tuntia ja kuurosokeilla 360 tuntia, lisätunteja voi perustellusti hakea lisää. (Suomen Viittomakielen Tulkit 2018e.)

Tulkkaus on yksi kielen kääntämisen muodoista, tulkatessa yhtä kieltä käännetään toiselle kielelle. Viittomakielen tulkit tulkaavat puhuttua kieltä viitotulle kielelle ja päinvastoin. (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2003, 48.) Tulkki vastaanottaa viestin ja välittää sen luotettavasti ja tarkasti toiselle kielelle, mutta ei käännä sanasta sanaan (Nuolijärvi 2006, 16).

Työkielien, suomen kielen ja suomalaisen viittomakielen, taitamisen, kielten omaksumiskyvyn ja tulkkaustaidon lisäksi tulkki tarvitsee työssä pärjätäkseen myös hyvää stressinsietokykyä ja ajanhallintaitoja sekä kykyä tehdä päätöksiä nopeasti. Tulkilla tulee olla motivaatiota alalle, hyvä yleissivistys, hyvä fyysinen terveys ja motorikka. Ennen kaikkea kuitenkin on tärkeää rakkaus viittomakieleen, halu tulkata ja kyky nauttia työstään. (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2003,57.)

Tulkkaus voi olla joko konsekutiivista eli perättäisesti tehtyä tai simultaanista eli samanaikaisesti tehtyä. Tulkatessa konsekutiivisesti puhuja tauottaa puheensa, jolloin taukojen aikana tulkki kääntää tauon aikana siihen mennessä puhutut asiat. Suomessa viittomakielentulkkien työskennellessä on käytössä lähes aina simultaanitulkaus. Simultaanisesti tulkatessa tulkki kääntää kuulemansa tai näkemänsä yhtä aikaa puhujan puhuessa tai viittojan viittoessa. (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2003, 48.)

Simultaanitulkaus voi olla joko suoraa tulkkausta tai valmisteltua tulkkausta. Kun kyseessä on suora tulkkaus, tulkki tietää tulkkauksesta vain aiheen, kuten esimerkiksi asiointi velkaneuvojalla. Tällöin tulkki voi valmistautua tulkkaukseen etsimällä aiheeseen liittyvää sanastoa ja tietoa ilman valmista annettua materiaalia. Valmisteltu tulkkaus muistuttaa enemmän käännoästä. Silloin tulkilla on tulkkaustilanteesta materiaalia, johon hän voi tarkkaan perehtyä. Valmisteltuja tulkkauksia ovat esimerkiksi jumalanpalvelukset ja kirkolliset toimitukset. (Roslöf & Veitonen 2006, 165.) Jos verrataan käännoästä ja tulkkausta, on käännoä aina huolitellumpi, koska siihen voi tarkemmin valmistautua etukäteen. Tulkatessa simultaanisesti jokainen uusi lause on yllätys ja tulkkausta on vain jatkettava, vaikka ei tarkalleen tietäisi, mihin puhuja lopulta päättyy. (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2003,49.)

Jumalanpalvelusta tai kirkollista toimitusta tulkatessa tulkilla on käytettävissään valmiita kirkolliskokouksen hyväksymiä virallisia käännoäksiä jumalanpalvelukseen ja kirkollisiin toimituksiin, moniin Raamatun teksteihin sekä Isä meidän – rukoukseen, uskontunnustukseen ja Herran siunaukseen (Sakasti 2018), jolloin tulkkaus on selkeästi valmisteltua tulkkausta ja muistuttaa jopa käännoästä. Jumalanpalveluksen jälkeen esimerkiksi keskustelu papin kanssa, tai hautaan siunaamisen jälkeen muistotilaisuus, ovatkin sitten jo suoraa simultaanista tulkkausta. (Wallenius-Penttilä 2018.)

3.4 Viittomakielen tulkin rooli

Tulkin roolista ei ole olemassa mitään selkeää ohjeistusta, mikä määrittäisi tarkalleen, mitä tulkin rooli tarkoittaa. Tulkin roolin muodostumista on kuitenkin tukemassa ja ohjaamassa asioimistulkin ammattieettinen säännöstö (Suomen Viittomakielen Tulkit 2018c), jota käydään läpi jo tulkiksi opiskellessa. Sieltä löytyy muun muassa salassapitovelvollisuus, puolueettomuus, tulkkaustehtävän hoitaminen kattavasti, moitteeton käytös sekä ammattitaidon kehittäminen.

Suomen Viittomakielen Tulkit Ry (2018b) määrittelee, että tulkki on kielen ja kulttuurin sekä tulkkauksen ja viestinnän ammattilainen, joka työskentelee viittomakielisten ja suomenkielisten henkilöiden tulkkina ja jonka työskentely perustuu ammattieettisiin sääntöihin ja ammattisäännösten noudattamiseen. Kun viittomakielen tulkki toimii tulkkina, hänellä on selkeä rooli kahden kielen ja kulttuurin välittäjänä. Tulkkaustyön lisäksi monet tulkit myös opettavat tukiviittomia tai viittomakieltä perheissä tai kursseilla, jolloin tulkilla on opettajan tai ohjaajan rooli. (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2003, 56.)

Tulkkaustilanteessa tulkki on puolueeton osapuoli, jonka työtehtävänä on kääntää kieltä, välittää viesti, mikä kulkee kahden eri kielen ja kulttuurin välillä. Muut tilanteessa olijat kantavat vastuun kokonaistilanteen sujumisesta. Tulkkaustilanteessa tulkin tulee toimia selkeän ammattimaisesti, jotta hänen roolinsa on kaikille selkeästi kielen kääntäjä, muiden osapuolten vuorovaikutuksen ja kommunikaation mahdollistaja. Tulkin oma persoona ja inhimillisyys saavat olla näkyvissä kokonaissuorituksessa, tulkin roolissa pysyminen ei edellytä kylmyyttä.(mt.56.) Tulkilta vaaditaankin hyvän kielitaidon lisäksi myös hyviä sosiaalisia taitoja, joita ovat yhteistyökyky, herkkä tilanetaju, viestintätaidot, asiakaspalvelualltius sekä rohkeus esiintyä ja olla esillä (mt.57).

Tulkki edustaa tulkkaustilanteissa aina omaa alaansa, viittomakielialaa, varsin näkyvästi ja joutuu joskus käyttämään asiantuntijapuheenvuoron eli kertomaan, mitä tarkoittaa ja kuinka toimitaan, kun tilanteessa on mukana viittomakielentulkki. Vaikka tulkin työkielistä toinen, viittomakieli, onkin erittäin näkyvä, visuaalinen, hän voi kielen

välittäjänä siirtyä tulkkaustilanteessa ikään kuin taka-alalle ja antaa erikielisten asiakkaidensa kohdata ja keskustella keskenään. (mt.56, 57.)

Outi Mäkelän (2015) mukaan on tarkoituksenmukaisempaa puhua tulkin tehtävistä muuttuvissa vuorovaikutustilanteissa, kuin tulkin roolista. Hänen mukaansa vuorovaikutukseen vaikuttavat monet tekijät ja tulkin tehtävä vaihtelee eri tilanteissa. Tulkin pitää osata vaihtaa tekemisen tapaansa vuorovaikutustilanteen tavoitteiden mukaisesti, jotta hän voi tarjota hyvää asiakaspalvelua.

Tulkin roolia on joskus verrattu koneeseen, ikkunaan, siltaan ja puhelimeen. Kaikki edellä olevat vertauskuvalliset ilmaukset kertovat jotain tulkin roolista, mutta samalla ne sivuuttavat sen tosiasian, että tulkki on kuitenkin ihminen. Tulkki ei voi esimerkiksi koneen tavoin tehdä töitä tauotta. (Frishberg 1990, 59–60.) Marjukka Nisula (2018) kertoo, kuinka tulkikoulutuksen alkaessa Suomessa tulkin oletettiin ainoastaan välittävän viestiä eri kielten välillä. Tulkin rooliin tilanteessa, eli tulkin toimintaan, vaikutti se ammattieettinen periaate, että tulkki ei lisää eikä jätä mitään tulkkaamatta ja pyrkii mahdollisimman tarkkaan merkitysten välittämiseen kielten välillä. Sen myötä ajateltiin, että tulkki ei saanut vaikuttaa tulkkaustilanteen sujuvuuteen millään tavalla, vaan oli ikään kuin kone.

Tämän päivän tulkikoulutuksessa tulkki nähdään kommunikaation ja viestinnän asiantuntijana, joka mahdollistaa ja samalla osallistuu ja osallistaa kaksi erikielistä ihmistä kohtaamaan toisensa. Tämä tarkoittaa sitä, että tulkki tietää, mihin hän sijoittuu tilassa, miten käyttää tilassa puheenvuoroja, mitä osapuolten tulee huomioida, jotta kaikkien ääni tulee kuuluviin. Kun tulkki nähdään kohtaamisen ja vuorovaikutuksen mahdollistajana, mahdollistamiseen voi kuulua myös pienimuotoinen avustaminen eli sellainen tilanteeseen osallistuminen, joka ei ole este tulkin päätehtävälle eli tulkkaamiselle. Tulkin työn tulee olla läpinäkyvää, eli sellaista, että kaikki osapuolet ymmärtävät mistä tulkkauksessa on kyse: osapuolten viestin välittämisestä, viestin perille saattamisesta. Yhäkin on siis voimassa se tosiasia, että tulkki ei lisää eikä jätä mitään tulkkaamatta ja pyrkii mahdollisimman tarkkaan merkityksen välittämiseen osapuolten välillä, mutta se ei rajoita tulkin roolia vain konemaiseksi viestin välittäjäksi. (Nisula 2018.)

Tulkki on siis kielen kääntämisen ja tulkkauksen ammattilainen, jonka toimintaa ja tekemistä ohjaavat asioimistulkin ammattieettiset säännöt. Hän on tulkkauksilanteessa selkeästi tulkkina, mutta hän on myös ihminen, joka näkyy ja jolla on tärkeä tehtävä välittää viesti kieleltä toiselle. Tulkki on yhteistyökumppani muille kirkollisessa tilanteessa oleville ammattilaisille, jota ilman vuorovaikutus ei mahdollistuisi. Tulkin kanssa tehdään yhteistyötä, jotta tulkkauksilanne olisi mahdollisimman sujuva. Tulkki ja muut ammattilaiset ovat tasavertaisia tekijöitä tilanteessa, missä jokaisella on oman ammattinsa määrittelemä tehtävä, työnkuva eli rooli.

3.5 Hengellisen kielen tulkkaminen

Erityisaloilla tulkkaminen vaatii tulkilta aina kyseiseen alaan perehtymistä, tiedon keräämistä ja käsitteiden selvittämistä. Kun kyseessä on kirkollinen tulkkauksilanne, on tilanne tulkilla juuri tämä. Huolellisesti valmistautuen tulkki voi aivan varmasti suoriutua teknisesti hyvin tulkkauksesta ja hoitaa sen ammatillisesti niin, että hänen omat arvonsa ja asenteensa kirkkoa kohtaan pysyvät neutraaleina. (Riihimäki 1994, 54.) Voidaan kuitenkin esittää kysymys, vaikuttaako tulkkaukseen positiivisesti se, että tulkki tuntee esimerkiksi jumalanpalveluksen sisältäpäin eli osallistuu niihin omalla ajallaan? (mt. 51).

Evangelisluterilaiseen kirkkoon kuuluvaan vanhoillislestadiolaiseen herätysliikkeeseen kuuluvat kuurot ovat kokeneet tärkeäksi sen, että tulkkeina heidän oman liikkeensä tilaisuuksissa toimivat juuri vanhoillislestadiolaiseen liikkeeseen kuuluvat tulkit, jolloin yhteinen usko ja tausta välittyy myös tulkkaukseen. (Lehtoaho & Malmberg 2014, 11–12.)

Mikäli tulkilla on kristillinen vakaumus ja kiinnostus hengellisiä asioita kohtaan, se todennäköisesti myös on luonteva ja tuttu ympäristö toimia tulkkina. Tulkin tulee kuitenkin muistaa, että tulkkauksilanteessa oman vakaumuksen tulee pysyä taustalla, sillä tulkin tulee tulkkauksellaan välittää vain se henki ja tarkoitus, mikä puhujalla puheessaan on, ei enemmän eikä vähemmän (Humphrey & Alcorn 2007, 344).

Kristillisestä vakaumuksesta ja samaan seurakuntaan kuulumisesta on hyötyä siinä, että tulkilla on paremmin hallussaan kaikista käsitteistä käytettävät viittomat. Myös käsitteiden merkitykset ovat tulkilla tiedossa. Tällöin tulkki myös tietää, että samalla sanalla voi olla kaksi erillistä viittomaa riippuen siitä, missä seurakunnassa tulkataan. Esimerkiksi baptistiseurakunnassa kaste viitotaan aikuisten upotuskastetta kuvaavalla viittomalla kun taas luterilaisessa seurakunnassa kaste viitotaan lapsen päähän veden valelemista kuvaavalla viittomalla. Jos tulkki kuuluu itse kyseiseen seurakuntaan, missä hän tulkaa, on seurakunnan oppi myös hänelle tuttu, mikä helpottaa tulkausta. Erityisen haastavaa hengellisten tilanteiden tulkaamisesta tekee rituaalinen ja runollinen kieli. Juuri siksi hengellisen kielen tulkaamiseen valmistautuminen on välttämätöntä, ei vain suositeltavaa. (mt.341–342.) Oleellista hengellisen ja uskonnollisen lähtötekstin tulkaamisessa on ymmärtää tekstin tavoite ja pyrkiä siihen (Nisula 2018).

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni aineistona ovat tulkkien haastattelut, jotka toteutin teemahaastatteluinä. Teemahaastattelut olivat laadullisia. Laadullisella tutkimuksella ei pyritä tekemään tilastollisia yleistyksiä vaan pyritään muun muassa kuvaamaan tai ymmärtämään jotain tiettyä ilmiötä tai toimintaa. Tällöin on tärkeää kerätä tieto henkilöiltä, joilla on paljon kokemusta tai tietoa aiheesta, mitä tutkitaan. Tämä periaate toteutui haastateltavieni kohdalla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–86.) Haastattelutilanteet olivat minulle alalle opiskelevana ammatillisesti antoisia.

4.1 Teemahaastattelut aineistonkeruumenetelmänä

Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit, eli tema-alueet on suunniteltu ennakoon, mutta niihin liittyviä tarkkoja kysymyksiä tai järjestystä ei ole (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007, 203). Teemahaastattelu on rakenteeltaan puolistrukturoitu, näkökulmaksi on valittu valmiit teemat, joihin haastattelussa keskustelua kohdennetaan.

Haastattelun teema-alueet ovat kaikille haastatelluille samat. Teemahaastattelu voi olla kvalitatiivinen tai kvantitatiivinen. Opinnäytetyöni teemahaastattelut olivat kvalitatiivisia. Teemahaastattelussa olennaisinta on keskeisten teemojen varassa eteneminen, eikä haastattelujen lukumäärä tai syvyys. Teemahaastattelussa haastateltavien ääni tulee kuuluviin ja se ottaa huomioon ihmisten tulkintojen ja merkitysten keskeytyksen ja sen, että ne syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47–48.)

4.2 Haastattelujen toteutus

Haastateltavaksi opinnäytetyötäni varten valitsin neljä (4) viittomakielen tulkkia, joilla on 16–33 vuoden ajalta kokemusta kirkollisista tulkkauksista. Tein haastattelut joulukuun 2016 ja syyskuun 2017 välillä. Kestoltaan haastattelut olivat 42 minuutista 57 minuuttiin. Haastatteluista kolme ensimmäistä tallennettiin sekä videolle, että nauhalle ja neljäs haastattelu vain nauhalle. Ensimmäinen haastattelun jälkeen hioin vielä haastattelun teemojani opinnäytetyön ohjaajan kanssa. Haastattelun litterointia aloitin itse, mutta päädyin lopulta tilaamaan sen työn vaihtolovelvolliselta kirjoitustulkilta, jotta pysyisin paremmin aikataulussa. Haastateltavilta kysyin tähän luvan. Lisäksi minulla oli jo aiemman tutkintoni opinnäytetyön tekemisen ajalta kokemusta siitä, mitä litterointi on.

4.3 Aineiston analyysi

Laadullisen tutkimuksen analyysi koetaan yleisesti haastavaksi, koska tiukkoja sääntöjä siihen ei ole olemassa ja vaihtoehtoja on useita. Olen valinnut opinnäytetyöni aineiston käsittelyyn menetelmäksi teemoittelun. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007, 219.) Teemoittelussa aineiston analyysivaiheessa tarkastellaan aineistosta esiin nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173). Valitsin teemoittelun siksi, koska käytin opinnäytetyöni aineiston keruun menetelmänä teemahaastatteluja, joten haastattelujen teemat antoivat hyvän suunnan aineiston analyysia varten (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Teemoittelussa onkin odotettavissa, että teemahaastattelujen teemat, lähtökohtateemat, nousevat esille

muiden esille tulevien teemojen lisäksi. Kaksi haastateltavaa voivat ilmaista saman asian eri sanoin, jonka analyysin tekijä voi oman tulkintansa mukaan luokitella samaan teemaan kuuluvaksi. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineisto on elämänläheistä, mikä tuo analyysivaiheeseen oman haastavuutensa, vaikkakin se tekee siitä myös mielenkiintoista. Kaikkea haastatteluista saatua materiaalia ei voi, eikä tarvitsekaan hyödyntää. Kaikki haastatteluissa esiin tulleet asiat, vaikkakaan ne eivät päätyisi analyysiin, jäävät kuitenkin haastattelijalle arvokkaaksi ja ainutlaatuisiksi kokemukseksi aiheen tiimoilta. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007, 220.)

Luin litteroituja haastatteluja läpi moneen kertaan. Alleviivasin vastauksia eri väreillä, tein ajatuskarttoja ja luokittelin teemoittain haastatteluissa esiin tulevia näkökulmia. Litteroitujen haastattelujen lukeminen uudelleen ja uudelleen auttoi minua hahmotamaan, mitkä olivat keskeisimmät asiat, jotka kaikissa haastatteluissa tulivat esille. Eri väreillä alleviivaaminen ja huomioiden kirjoittaminen litteroituihin haastatteluihin selvensivät minulle, mitä haastattelut antoivat vastaukseksi tutkimuskysymyksiini.

5 TULOKSET JA ANALYYSI

Tässä luvussa käsittelen haastattelujen tuloksia ja niissä esiin tulleita asioita. Tutkimuskysymyksenäni olivat 1. Millainen on tulkin rooli kirkollisissa tulkkaustilanteissa? ja 2. Millaisia asioita tulkit pitävät oleellisina kirkollisissa tilanteissa tulkatessaan? Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen vastaan alaluvussa 5.3. Toiseen tutkimuskysymykseen vastaan luvuissa 5.2. ja 5.3. Alaluvussa 5.1. kerron taustatietoa haastateltavista. Alaluvussa 5.2 kerron, miksi haastateltavat tulkit haluavat tehdä kirkollisia tulkkauksia ja millaisia asioita tulkit ottavat huomioon, kun tulkkausympäristönä ovat kirkolliset tilaisuudet eri paikoissa. Alaluvussa 5.3. käyn läpi, miten haastateltavat kokevat kirkollisissa tilaisuuksissa tulkin tehtävät ja roolin sekä mikä kirkollisissa tulkkauksissa on heistä oleellisen tärkeää. Alaluvussa 5.4. tuodaan esille tulkkien kehittämisajatuksia liittyen kirkollisiin tulkkauksiin.

5.1 Tulkkien taustatiedot

Haastateltavien yksityisyyden suojaamiseksi haastateltavat on nimetty seuraavasti: Tulkki1, Tulkki2, Tulkki3 ja Tulkki4. Näistä käytän lyhenteitä T1, T2, T3 ja T4. Tulosten esittelyssä käytän suoria lainauksia haastatteluista. Epäoleelliset täytesanat lainauksista on jätetty pois ja ne on merkitty lainauksiin kahdella viivalla (--). Hakasulkeisiin [xx] on merkitty selvennykset.

Kaikki haastatellut tulkit ovat naisia ja iältään 39–56 vuotiaita. Kaikki neljä tulkkia ovat evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä. Työelämän haastateltavat aloittivat vuosina 1985 (T2), 1988 (T1), 1991 (T3) ja 2002 (T4). Kaikki aloittivat freelancer-tulkkeina. Kaikki neljä tulkkia ovat myös kuurosokeiden tulkkeja ja T3 lisäksi kirjoitustulkki. Haastateltavista T1, T2 ja T4 toimivat tällä hetkellä tulkkeina ja T3 on muissa tehtävissä viittomakielialalla.

Haastateltavista T1, T2 ja T3 ovat suorittaneet opistoasteisen tulkin tutkinnon, joista T1 ja T2 ovat käyneet myöhemmin Humanistisessa ammattikorkeakoulussa tulkin muuntokoulutuksen. Haastateltavista T4 on suorittanut tulkin opinnot Humanistisessa ammattikorkeakoulussa. Kaikki haastateltavat tulkit ovat valmistuneet samalta alueelta. Kolme haastateltavaa, T2, T3 ja T4 muistelevat, että opintojen aikana kirkollista viittomakieltä ja tulkkausta hengellisissä tilaisuuksissa kävi opettamassa kuurojenpappi Hannu ”Hinski” Honkkila. Hannu Honkkila toimi Helsingin piirin kuurojenpappina vuosina 1986–2004. Hän kävi kouluttamassa tulkkiopiskelijoita Kuopiossa ja Turussa. Koulutusjaksot olivat parin päivän mittaisia ja niiden tehtäväksi antona oli kokonaisvaltaisesti käydä läpi tulkin tehtävää kirkollisissa tilaisuuksissa, käytiin läpi viittomia ja kirkollisia toimituksia demonstraatioina. (Honkkila 2017.)

5.2 Kirkolliset tilaisuudet tulkkausympäristönä

Kirkolliset tulkkaustilanteet voivat toteutua kotona, kirkossa, siunauskappelissa tai muussa kirkon tilassa. Joskus tulkkaustilanne voi olla myös ulkona, esimerkiksi juma-

lanpalvelus torilla, kastejuhla puutarhassa tai arkun laskeminen hautaan hautausmaalla. Kaikki haastateltavat kertoivat lähtevänsä erittäin mielellään tulkiksi kirkollisiin tilanteisiin. Kirkolliset tulkkaustilanteet antoivat tulkille vahvan onnistumisen kokemuksen ja tunteen oman työn merkityksellisyydestä, kun on tulkkina mahdollistamassa asiakkaan osallistumisen tilanteeseen. Kuten T2 haastattelussaan kertoo, tulkille on innostavaa huomata, kuinka oma työ on tärkeää ja tarpeellista (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2003, 145).

”Ja näin, et se [hautajaiset] oli heille tärkeä. Niin kyllä mä sillä tavalla tulkkina vaikka oon kielenkääntäjänä ja kommunikaation tukijana, niin siinä jotenkin koki sen ihmisyyden niin jotenkin. Että pystyin olemaan ihmisenä siellä. Että minun avulla ne sai tästä tilaisuudesta. (--) Niin se on hirveen huikeeta.” T2

Kirkollisten tulkkauksien erilaisuus ja niihin sisältyvät kielelliset haasteet verrattuna muihin tilanteisiin koettiin positiivisena asiana, minkä takia kirkolliset tulkkaustilanteet olivat tulkeille mieluisia. Asiakkaalta saatu positiivinen palaute siitä, että on ymmärtänyt asian, nostaa tulkin motivaatiota (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2003, 145). Kirkollisen kielen kiehtovista haasteista T2 kertoo seuraavasti:

”Ehkä se haasteellisuus semmonen, että se kiehtoo siinä, että haluaa tehdä. Ja sitten ne on tapahtuminahan niin erilaisia tulkkauksia. (--) hirveen ihanaa on jossain toimituksessa olla tulkkina. Jossain jumalanpalveluksessa, joulukirkossa (--) Se on se erilaisuus, eri sanastoalueella toimiminen, mitä ihan täällä arjessa.” T2

Jokainen haastateltava korosti, kuinka kirkollisissa tulkkaustilanteissa paikalla on merkitystä siihen, miten tulkki toimii. Kirkollisista toimituksista kaste on sellainen, mikä usein järjestetään kotona. Silloin tulkkausympäristö poikkeaa paljon virallisemmän oloisesta kirkkosalista. Kuten haastateltavat T2 ja T4 kertovat, kotona tilat ovat pienemmät ja tunnelma kotoisa, pieni tila tuo myös omat haasteensa esimerkiksi tulkin sijoittumiselle.

”(--) onhan se semmosta lempeempää, kotoisampaa. (--) Mutta kyllä joka paikassa on muistettava, että ketä varten sä siellä oot.” T2

”(--) kotonahan se on tietysti (--) no ihan paikan näkökulmasta aika haastavaa (--) on ahtaat tilat ja hirveesti vieraita ja tulkki on aina eessä (--) kirkossa se on sitten jotenkin, että siinä on se oma tila (--)” T4

Mikäli tulkkausympäristönä on kirkko, on tulkin paikalle useampi vaihtoehto. Mikäli viittomakielisiä asiakkaita on useampi, tulkki sijoittuu yleensä kirkkosalin etuosaan. Jos viittomakielisiä asiakkaita on paikalla vain yksi, saattaa asiakas toivoa tulkin asetuvan hänen lähelleen. Näin toimitaan luonnollisesti myös silloin, jos kyseessä on kuurosokea asiakas, jolle viitotaan taktiilisti, kädestä käteen, tai heikon näön vuoksi lähellä asiakasta. On tärkeää kuunnella asiakkaan toivomuksia tulkin sijoittumisesta, joskus asiakas ei halua tulkkia kirkkosalin eteen, koska ei halua herättää huomiota. Joskus asiakas taas toivoo tulkin olevan kirkkosalin edessä, vaikka olisikin ainoana kuurona tilaisuudessa. (Mikkonen 2018.) T4 kertoo, kuinka tulkin paikkaa mietittäessä on kuitenkin otettava huomioon kirkon akustiikka, tulkin työlle on oleellisen tärkeää hyvä kuuluvuus, jotta tulkkauksilanne olisi sujuva.

” (--) oma sijoittuminen vaikuttaa hirveen paljon, että ootko sinä ottanu huomioon sen, että ihmiset alkaa tulla ehtoolliselle ja asiakas haluaakin istua ja kattoo kun sä viitot virsiä. Ootko sä sillä tavalla, että sä pystyt siirtymään niin (--) että tavallaan blokkat sen ihmisvirran. Yks on se, että ootko sä sijoittunut niin, että sä kuulet (--) että [asiakas] ei halua, että hänen takia tulkki menee etteen. Niin sitten, että saako neuvoteltua, että minä en välttämättä kuule tänne. Ja sitten kun ne ihmiset alkaa kulkemaan sinne..mä en kuule sitäkään vähää et konfirmaatiossa kun ne nuoret liikkuu, muutaman kerran sinne alttarille ja pois (--) vaikuttaa tosi paljon sujuvuuteen.” T4

Jokaisessa haastattelussa tuli esille, kuinka yhteistyö kirkon työntekijöiden kanssa on ollut sujuvaa. Haastatelluilla tulkeilla oli kokemus siitä, että heidät on aina otettu hyvin vastaan ja työtehtävät kirkon työntekijöiden ja tulkkien kesken ovat olleet selvät. Kirkollisiin tulkkauksilanteisiin on haastateltavien mielestä ollut helppoa ja mieluisaa mennä ja tulkki on otettu hyvin vastaan oman alansa ammattilaisena, työtoverina. Tästä työtoveruuden tunteesta on esimerkkinä T2:n kokemus.

”(--) Ja minusta on hirveen ihana se, että toimitusta ennen kun papit pitää sen pienen hartaushetken siinä, niin minusta on ihana, että se tulkki

otetaan siihen. Sitä jotenkin kokee, että itsekin tekemässä siellä nyt työtä.” T2

Kaksikielisissä jumalanpalveluksissa paikalla on myös kirkon kuurojentyöntekijöitä sekä useampia kuuroja. Yksi haastateltavista, T4, korosti näissä tilanteissa kokevansa vielä vahvempaa työyhteyttä muiden ammattilaisten kanssa.

”(--) sitten kun on semmonen, että sinne tulee (--) että siellä on paljon kuuroja ja kuurojen kanssa työskennelleitä, niin onhan se ihan erilainen sillon, mut jos aattelee, tämmönen niiinku ns. normi yks kuuro asiakas, kaks kuuroo asiakasta eikä oo henkilöt kuurojen kanssa aikasemmin toiminu, niin enhän minäkään oo heille mikkään, mutta sitten taas tässä toisessa et onhan siinä ihan työyhteisön jäsen.” T4

Kaikki neljä tulkkia korostivat haastatteluissa valmistautumisen tärkeyttä kirkollisissa tulkkaustilanteissa. Jokaiselle haastateltavalle oli itsestään selvää, että materiaalin saamiseksi ja muiden oleellisten tietojen saamiseksi, otetaan aina yhteyttä seurakunnan työntekijään ennakkoon. Tulkille on hyötyä konkreettisen valmistautumismateriaalin lisäksi aiemmista kokemuksista samanlaisissa tilanteissa, tulkkina tai osallistujana. Kaikki tieto, mitä tulkkaustilanteesta on saatavilla etukäteen helpottaa tulkkia pääsemään tilanteeseen mukaan ja toimimaan siinä joustavasti. (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2003, 58.) Valmistautuminen alkaa siitä, että tulkki ymmärtää, millaiseen tilaisuuteen hän on menossa, mitä kyseisessä tilanteessa tapahtuu. Kuten T1 kertoo, esimerkin hautajaisiin liittyen, kuinka tärkeää on tietää tulkkauksen sävyn kannalta tulkkaustilanteen taustoja.

”Kirkollisissa tilanteissakin voi olla, vaikka hautajaisissa, et jos (--) se kuolema on ollut vaikka itsemurha, niin sit se sävy on toisenlainen. (--) että tavallaan viittojana pitää ottaa semmonen asia huomioon. Sen takia haluan tietää siitä tausta[sta] enemmän. En muuten, että utelen vaan sen takia, että se sävy on oikea.” T1

Kolme haastateltavista, T2, T3 ja T4 mainitsivat sopivan pukeutumisen erikseen, kuinka tärkeää on, että tulkki pukeutuu kunnioittaen tilaisuuden luonnetta. Tulkin vaatetuksen tulee aina olla tilanteeseen sopivaa eikä liian huomiota herättävää. Oikeanlainen vaatetus myös antaa parhaan taustan viittomiselle. (Solow 2000,38.) Haasta-

teltavista T1 mainitsi, että käyttäytyminen on tulkilla aina sopivaa, tilanteesta riippumatta.

Kirkolliset tulkkaustilanteissa haastatellut tulkit käyttävät valmiita virallisia käännöksiä niiltä osin, kun niitä on tehty ja niiltä osin kuin se on mahdollista. Valmiit käännökset koettiin hyväksi materiaaliksi ja toimiviksi suurilta osin. Käännökset koettiin haasteellisina niiltä osin, kun puhe on nopeaa ja valmiit käännökset eivät mene samaan rytmiin vaan tulee kiire viittoja. Tämän toteaa T4 haastattelussaan.

” (--) kyllä mä koen, että niistä [valmiista käännöksistä] on apua. Toisaalta niistä tulee vaan harmaita hiuksia (--) koska tuota jotkut niistä on niin täysin erilaisia, jotkut niistä on niin hirveen pitkästi viitottu, että sä et kerkee, et se pappi on kerenny jo mennä jo, ei toimi tulkatessa. Toimii hirmu hyvin, jos on just joku tämmönen, tiiätkö, kuurojen lähetysjuhlat. Toimii tosi hyvin, koska siellä on se rytmi otettu sen viittomakielen mukkaan (--)”
T4

Yleensä hengellisissä tilaisuuksissa on paljon valmiin tekstin lukemista ja vaikka tämä mahdollistaa tulkin hyvän etukäteisvalmistautumisen ennakkomateriaalin saatuaan, tuo se myös omat haasteensa. Lukupuhunnan vauhti voi olla nopea ja tämä tuo haasteen tulkille pysyä samassa rytmissä. (Frishberg 1990, 133.)

Nisula (2018) toteaa, että tulkkien tulisi osata viittoja valmiit käännökset, kuten ne on käännetty, koska ne ovat virallisia tekstejä, samoin kuin suomenkieliset Isä meidän ja Herran siunaus, eivätkä kenenkään tulkitsemissä. Nämä tutut tekstit opitaan ulkoa jo lapsena ja ne pysyvät samoina, sen vuoksi myös viittomakielellä niitä tulisi noudattaa. Haastateltavat toivat esille, että valmiista käännöksistä kirkollisissa toimituksissa ja – tilaisuuksissa usein toistuvat Isä meidän – rukous, uskontunnustus ja Herran siunaus ovat jo tulleet tutuiksi heille ja myös asiakkaille. Sen sijaan valmiit ja viralliset käännökset esimerkiksi evankeliumiteksteistä tai toimituksen kaavan teksteistä, ovat haastavampia toteuttaa tulkatessa. Kaikki tulkit kuitenkin sanoivat hyödyntävänsä valmiita virallisia käännöksiä valmistautuessaan ja totesivat niiden helpottavan valmistautumista, kun ei tarvitse aloittaa alusta pohtimaan tekstien merkityksiä ja miettiä mitä viittomia käytetään. Valmiiden käännösten käyttämistä sekä suoraa tulkkaamista pohtivat haastateltavat T3 ja T4.

”On varmasti [ollut apua] ja siitä sanastosta valmiista, että totta kai, koska ei kaikille oo ollut viittomia. Mutta koen hankalana sen valmiiden käännösten käyttämisen, koska minä oon tottunut tulkki. Hyvin kokenut tulkki. Minä pystyn tulkkamaan sisältöä. Musta on hirveen inhottava tuijottaa niitä, koska minä en ossaa niitä ulkoa. Minä koen, että se yhteys katkeaa siihen asiakkaaseen. Totta kai niistä on apua ja totta kai pitää mennä kaavan mukaan. Mutta silleen niin kun tulkkina minä koen sen hankalaks.” T3

” (--) muu se mennee niinku ihan tulkkauksena muutenkin. Mutta se on yks, että käännöksiä täytyy hyödyntää (--) ” T4

T1 ja T4 mainitsivat haastatteluissa erikseen virret, joita voi olla vaikea tilaisuudessa kuulla, minkä vuoksi on oleellisen tärkeää, että virsien sanat ovat tulkilla edessään tilaisuudessa.

5.3 Tulkin rooli kirkollisissa tulkkauksilanteissa

Marjukka Nisulan (2018) mukaan tulkin rooli on periaatteessa kaikissa tulkkauksilanteissa samanlainen, se ei muutu olipa tulkki tulkkauksessa kirkossa, lääkärissä, joulussa tai työpaikalla. Tämän toteaa selkeästi T2.

”Tulkilla se tulkin rooli näkyy aina. Että sä olet töitä tekemässä täällä.” T2

Asiakaskohtaamisissa tulkin on kuitenkin joustettava, kaikille ihmisille ei voi tulkata samalla tavalla. Jokainen ihminen on kohdattava yksilönä tulkkauksilanteissa. Tulkki kohtaa kirkollisissa tulkkauksilanteissa, kuten muissakin, monenlaisia asiakkaita. Tulkin on otettava tämä huomioon, jotta tulkkauksilanne olisi sujuva ja viestin välittäminen tulkatessa toteutuisi. (Nisula 2018.) Asiakkaiden erilaisuudesta ja tulkin joustamisesta erilaisten asiakkaiden kanssa kirkollisissa tulkkauksilanteissa T2 kertoo seuraavasti:

” (--) jos on vähääkään syrjäytyneempi tai vähemmän tulkin käyttäjä tai lapsikäyttäjä tai kehitysvammainen—pysytään siinä tulkin roolissa, mutta kuitenkin katotaan. Sillä tavalla tuki ja huolehtija, että se kommunikaatio

näiden välillä sujuu. (--)) kuitenkin eettisesti ja siten, että ei kuitenkaan asetu missään nimessä kummankaan puolesta hoitamaan asiaa. Mutta voi esimerkiksi antaa vinkin johonkin toiseen kommunikaatiotapaan, jos huomaa, että tuota ei meekään ihan puhtasti viittomakielellä (--))” T2

Kaikissa tulkkien haastatteluissa tuli vahvasti esille, kuinka tärkeää on, että tulkki on paikalla mahdollistamassa kommunikaatiota eri osapuolten välillä. Tämän päivän tulkkikoulutus korostaa myös, kuinka tulkki nähdään vuorovaikutuksen, viestinnän ja kielellisen kohtaamisen mahdollistajana (Nisula 2018). Tästä on esimerkkinä lainaus T2:n haastattelusta.

”No, tulkki on tietysti kielen kääntäjä siellä. (--)) Kommunikaation tukija, minä näkisin. Enemmän ennen oli sitä täydellistä kielen kääntämistä. (--)) enemmän nään, et se on kommunikaation varmistaja, joka varmistaa, että kommunikaatio sujuu näitten kahden ihmisen välillä.” T2

Haastateltavista T4 määrittelee tulkin roolin olevan hänelle suoja, joka tekee toiminnan tulkkauksilanteessa selkeäksi ja ammatilliseksi. Hänen mukaansa roolin rakentumiseen vaikuttavat ammattieettinen säännöstö, työpaikan säännöstö ja oma persoona, jotka määrittävät tulkin toimintatapoja.

”Mulle se tulkin rooli on ensinnäkin yks semmonen asia, mikä antaa kauhasti turvaa työhön. Ja se antaa tavallaan ne raamit (--)) kun tulee ne toimintatavat (--)) ammattieettinen säännöstö, työpaikan luoma säännöstö, sitten oma, minä ja persoona, niin ne kaikki vaikuttaa siihen minkälainen se on. (--)) tulkin roolin..tai semmoisen kuoren takana on helppo toimia niinku ammatillisesti.” T4

Pirkko Mikkonen (2018) toteaa, että tulkin professionaalisuuteen kuuluu korkea neutraliteetti, jolloin tulkki toimii niin, että ei millään tavalla loukkaa asiakastaan. Hengelliset kysymykset ja vakaumus ovat asiakkaalle hyvin henkilökohtaisia asioita, siksi tulkin neutraalius on erityisen tärkeää. Tätä pohtii T4 kertoessaan seuraavassa, kuinka tulkin omaan vakaumukseen liittyvät asiat eivät saa rajoittaa tulkin toimintaa.

” (--)) niin, no henkilökohtainen vakaumus on henkilökohtainen vakaumus. Mutta minä oon sitä mieltä (--)) mä oon tässäkin asiassa aika tiukka ja jyrkkä, ja tämmönen, nuttura kiristää (--)) mä ajattelen sitä, että kun tulkin työ vaatii sitä muuntautumiskykyä, sinä et ole siellä [nimi]na, vaan sinä

olet siellä tulkkina. Niin, miten minun henkilökohtainen vakaumus voi sen kieltää. (--) minut tilataan sairaalaan tulkiksi tai minä menen vaikka jonnekin neuvolaan tai jonnekin lääkärille asiakkaan kanssa ja asiakas sanoo, että minä haluan abortin en minä voi siinä vaiheessa sanoa, että vakaumukseni kieltää tämän, minä lähdän pois. Vaan minä olen siinä tilanteessa tulkkina.” T4

Asioimistulkin ammattisäännösten kohta 7. määrittelee myös, että tulkki on puolueeton viestinvälittäjä eikä anna tunteittensa, asenteidensa ja mielipiteidensä vaikuttaa työhönsä (Suomen Viittomakielen Tulkit 2018c). Kohtana tuo eettinen sääntö on selkeä, mutta vaatii silti tulkilta tarkkuutta muistaa, kuinka helposti asenteet näkyvät jo olemuksesta. Oma vakaumus tai näkemys ei saa haitata työntekoa, hengelliset ja kirkolliset tulkkaukset ovat yksi osa-alue tulkin töistä (Mikkonen 2018). Kaikki haastateltavat totesivat kirkollisia tulkkauksia olevan tarjolla paljon. T3 korosti, kuinka tärkeää on muistaa, ettei omat asenteet saa näkyä tulkin olemuksesta.

” (--) hirveen tarkka pitää olla, et se ei sais näkyä naamalta, mitä itelle tulee mieleen. Varsinkin jos se ei ole sitä, mikä on oma juttu. Niin se ei sais näkyä naamalta, koska hengelliset tilaisuudet on niille ihmisille, jotka siellä käy, niin tärkeitä. Että siinä se tulkin rooli on niin kun tosi tärkeä, että se välittää sen viestin juuri sellaisenaan (--) että se kuka siellä istuu, saa sen sellaisenaan kuin se on. Että vähän semmosta tutkiskelua itsensä kanssa, että pystynkö minä tämmöstä viestiä aidosti välittämään.” T3

Haastateltavista T2, T3 ja T4 mainitsivat hengelliset tulkkaukset, joissa eteen tulee jotakin hämmentävää tai omasta vakaumuksesta poikkeavaa, kuten puheiden sisältö tai karismaattiset piirteet, kuten kielillä puhuminen. Tällaisia hämmentäviä tilanteita voi tulla vastaan esimerkiksi evankelisluterilaisen kirkon sisällä olevissa herätysliikkeissä tai muissa kristillisissä seurakunnissa. Esille tuli myös, kuinka joissain kristillisissä suunnissa sekä kirkon herätysliikkeissä pyritään tilaamaan tulkki, jolla on sama vakaumus.

Frishberg (1990, 135) toteaa, kuinka on olemassa myös perusteluja sille, miksi olisi suotavaa, että tulkilla olisi sama hengellinen tausta, kuin seurakunnalla, missä hän on tulkkauksessa. Mikäli hengellisessä tilaisuudessa on täysin vastakkainen moraalinen tai hengellinen näkemys kuin tulkilla itsellään, voi olla haastavaa tulkille välittää puhujan puheen aito ja alkuperäinen sävy. Lisäksi tulkille on eduksi se, että hän tun-

tee kontekstin, missä tulkkaa. Tällöin tulkki luultavimmin onnistuu paremmin kääntäessään tekstiä. (mt. 135.) Hengellisten tilaisuuksien tulkkaamisen luontevuudesta T1 mainitsee seuraavasti:

” (--) Ihanteellisinta tietysti, että sinne löytäis ne oikeat tulkit. Ne, jotka tykkää tehdä ja ne, jotka on tavallaan tehneet paljon ja se on luontevaa heille.” T1

Haastatelluista tulkeista T4 mainitsi, kuinka samaan hengelliseen taustaan tai uskonnolliseen liikkeeseen kuulumisen ei takaa tulkin pätevyyttä. Myös eettisiä rajoja mahdollisesti koetellaan, mikäli tulkki on liian läheinen asiakkaalle kuuluessaan samaan seurakuntaan. Tämä huomio koski kuitenkin kirkon herätysliikkeitä, muita kristillisiä seurakuntia tai uskonnollisia yhteisöjä, jotka ovat jäsenmäärältään evankelisluterilaisista kirkkoja pienempiä.

” (--) ihteensä ei saisi kehua, mutta (--) on ollut tilanteita missä olis [ollut] huomattavasti pätevämpi tulkki tekemään sen työn. (--) niin tavallaan se, että onko se asiakas-tulkki -suhde vai onko se sitten uskonsisä -suhde (--) että siinä niinku taas, minun mielestä paukutellaan jonkun verran niitä eettisiä rajoja sitten. Itse pyrin kuitenkin olemaan siellä tulkki. Kunnioitan sen uskonnon tapoja. (--) että vaikka en ajattele samalla tavalla. Niin siitä huolimatta pystyy kunnioittamaan sitä uskontoa.” T4

Jokaisessa haastattelussa tuli hyvin selkeästi esille, kuinka tulkki on tulkaustilanteessa paikalla myös ihmisenä. Perinteinen näkemys tulkista konemaisena ja etäisenä viestin välittäjänä on muuttunut suuntaan, missä korostetaan vuorovaikutusta ja inhimillisyyttä (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018b). Haastatellut ovat kaikki työkokemuksen ja elämäkokemuksen myötä löytäneet juuri tulkin roolin inhimillisen puolen, ihmisyyden, joka on tärkeä osa tulkaustilannetta. T1 kertoo tulkin ihmisyyden löytyneen oman kasvun ja työkokemuksen myötä.

” (--) minun koulutusaikaan on hyvin voimakkaasti painotettu, että kun sinä olet tulkki niin sinä olet vain se tulkki. Sinä et tee siinä mitään muuta. Että tavallaan se jossain vaiheessa alkoi mennä siihen, että minä olen ihminen ja minä sen ikkunan voin aukaista, jos se minun vieressä on, että se ei ole keltään muulta pois. Eikä se ole minulta pois. (--) Minusta se on myös omaa kasvua, että se kokemus tavallaan kasvattaa siihen, että

olen ihmisenä tässä joukossa. Mä olen vain työntekijänä, tulkkina tässä tilanteessa. Mutta minä voin olla myös normaalisti ihminen. ” T1

Kirkollisissa toimituksissa asiakkaat ovat hyvin henkilökohtaisella tasolla kohtaamassa elämän iloja ja suruja, jolloin tulkin inhimillisyyden tulkkauksessa saa näkyä. Ristiäiset, rippijuhla, häät tai hautajaiset saattavat herättää tunteita myös tulkissa. Haastateltavat kokivat, että on vain ihmisyyttä, jos kyynel tulee silmäkulmaan, mutta se ei tietenkään saa ottaa valtaa ja estää työtehtävän, tulkkauksen hoitamista ammatillisesti hyvin. Hengelliset tilaisuudet ovat luonteeltaan sellaisia, että ne ovat asiakkaille henkilökohtaisia ja tärkeitä, ainutkertaisia (Nisula 2018; Mikkonen 2018). T2 ja T4 kuvailevat seuraavissa esimerkeissä haastatteluissa tulkin ihmisyyttä ja herkkyyttä.

”(--)) kyllä minä oon kaivanu nenäliinan, kun ei oo ollu nenäliinaa. Omaisella. (--)) Siis tietynlainen herkkyys. Siitä huolimatta se ei oo minua kyseenalaistanut, että minä en toimi tulkkina, se ihminen. Vaan on kiittänyt ja on nähnyt ilmeestä, että kiitos, kun olit ihminen.” T2

”(--)) empatiakyky (--)) esimerkiksi hautajaisissa jos itkettää, niin hoidan kyllä työni, vaikka kyyneleet voi niinku tirahtaakin. Tai joissain häissä saattaa liikuttua (--)) onhan niissä, niinku ihmisenä mukana. Et se ei oo niinku semmoinen, että minä olen vain tulkki ja näin. (--)) tavallaan sitä ajattelee jonnekin juhliin mennessä että, se on niille ihmisille se ainutlaatuinen.” T4

Joskus kirkolliset tulkkauksilanteet voivat olla myös tulkille raskaita ja herättää voimakkaita tunteita. Koskettavien tai raskaiden tilanteiden jälkeen on tärkeää, että tulkki käsittelee tunteensa, mitä tilanne hänessä herätti. Tulkin vaitiolovelvollisuus rajoittaa tulkin mahdollisuuksia purkaa tilannetta muiden kanssa, minkä vuoksi itsereflektointitaidot ovat tulkille tärkeitä. Tulkin pitää ymmärtää, miksi tietynlaisia tunteita herää, miksi joku tilanne niitä herättää ja mihin aikaisempaan kokemukseen ne mahdollisesti voivat liittyä. (Hynynen & Pyörre & Roslöf 2003, 145.) . Haastateltavista T1 mainitsi, kuinka esimerkiksi hautajaiset saattavat nostaa mieleen omia menetyksiä ja kuinka hän käsittelee tunteitaan sellaisessa tilanteessa.

”Samoin aikoinaan, ensimmäisen kerran kun menin hautajaisiin ja mun isä oli kuollut, niin mä sanoin, että voi olla herkkä paikka, voi olla, että mä

itken. Mutta itken lähinnä omaa isääni. (--) aika hyvin siinä saa kuitenkin pidettyä kasassa itsensä. Se saattaa jälkikäteen tavallaan tulla mieleen. Mutta siinä tilanteessa kun toimii tulkkina, niin keskittyy siihen kieleen niin paljon ja siihen asiakkaaseen (--) Mä huomaan, että mä heitän tavallaan taka-alalle omat tunteet aika voimakkaasti. Ja sit se sen jälkeen purkautuu.” T1

Tulkilla tulee olla hyvä tilannetaju ja herkät tuntosarvet aistia, kuinka muuttuvissa tulkkauksitilanteissa toimitaan asiakkaan parhaaksi. T2 kertoo juuri tästä taidosta miettiessään, kuinka tulkin oleminen ja toimiminen voi olla erilaista kahdessa eri hääjuhlassa ja kuinka se vaatii tulkilta joustamista ja hyvää tilanteenhallintaa.

”On ollu niissä häissä, missä on todellakin niin vimpen päälle tulkki kun voi olla. Sitten on niissä häissä, että sä et voi olla sillä tavalla! Siellä sanotaan, että ”Nyt tulkit tänne” ja sit tulkit menee ja on jotakin hattuvalokuvia ja tulkeiltakin otetaan hattuvalokuvat. Koska ne tekee omaa albumia ja lähettää kaikille. Ja kaikkee semmosta, että ei siellä voi olla, että ”Minä olen täällä vain tulkkina”. Pitää ottaa se tilanteenhallinta (--) varsinkin näissä tapahtumissa, mitkä ovat muualla kuin (--) kirkossa. Eliikä kotona vaikka. Tai juhlapaikalla. (--) Niin kyllä se tilanteenhallinta on aika tärkeä! Siinä pitää katsoa, mikä on joustavaa.” T2

5.4 Kehittämisehdotuksia kirkollisiin tulkkauksiin liittyen

Suurimpana muutoksena työvuosien alkuvuosista tähän päivään kaikki haastatellut toivat esille valmiit käännökset. Valmiit käännökset tuovat apua valmistautumiseen.

” (--) niitä käännöksiä tulee enemmän. Joku toinen on pohtinut..niitä asioita. Ja sitten jo, ihan niinku virsiin, saa valmiita glosseja. Ja sitten niinku valmiita käännöksiä, mikä on tietysti hirmu kiva. Että niistä on ollu tosi tosi paljon hyötyä. Ja sit kun sitä matskua tulee koko ajan lissää, se on semmonen asia, mikä aina ilahduttaa, kun meet, et voi ei, löytysköhän tämä, jes! Se löytyi! Kahen eri viittojan viittomana. (--) et sillä tavalla on kyllä muuttunu. Ja sitten se, että oma kokemus tietenkin tuo sitä varmuutta. Ei enää tarvii joka ikistä sanna niinku kysyä että mitä tämä tarkoittaa. Et uskonnollinen termistökin on alkanu tulla tutuks.” T4

Toisaalta yksi haastateltavista, T3, toi esille, kuinka valmiit käännökset myös määrittelevät valmiiksi, miten viittoa, eikä oman käännösprosessin aikaista tekstin merkityksen ymmärtämistä välttämättä tapahdu.

”Niin no se iso muutos minun näkökulmasta on just ne valmiit [käännökset] (--) eli se etukäteistyö on sen opettelua ja tavallaan sen sisäistämistä. Eikä sitä, että mä mietin, mitä tää tarkoittaa ja käännän sen omassa päässäni. Koska se valmistautuminen on mun mielestä helpompaa, kun mä oon niin kun miettinyt tän rukouksen ja tää tarkoittaa (--) niin kun tätä. Sillon mä en tarvii ehkä niitä muistiinpanojakaan siinä tilanteessa, kun mä oon ajatellu niin kun, että tää tarkoittaa tätä.” T3

Valmistuville tulkeille kaikki haastatellut tulkit antoivat ohjeeksi valmistautua hyvin niin sisällöllisesti kuin tilanteenhallinnan näkökulmasta. T2 kertoo seuraavassa, mitä valmistautumisessa on otettava huomioon.

”Tilanteenhallinnallisesti valmistautuminen. Miettiä ehkä, että missä mä sijoitun siellä kirkossa tai missä mä sijoitun siellä kotona. Pystynkö etukäteen selvittämään sen? Tarviinko joitakin, välttämättä, oma nuottiteline on hyvä olla mukana, jos sä tarviit käännökset näin etkä oo niin kun sisäistäny niitä. (--) Tai laulunsanat tai jotakin, koska siellä ei välttämättä oo just se kirjahyllyn kulma just sinun kohdalla. Mihinkä ne halutaan laittaa. (--) Että se paikan miettiminen, tilanteessa toimimisen miettiminen. Perhejuhlissakin, miten mä siellä toimin. Ja sitten tuota ihan seurakuntaan rohkeasti se yhteyden ottaminen.” T2

Esille T2:n haastattelussa tuli myös mentorointinäkökulma eli suositus kysyä tulkkipariksi tulevalta tai muulta jo kokeneelta tulkilta apua ja ohjeita kirkollisessa tulkkauksessa toimimiseen, jos kokemusta ei itsellä vielä ole.

”Että vastavalmistuneelle tulkille, jos te menette töihin, niin rohkeesti kysykää! Kysykää oman työpaikkanne kollegoilta, jotka on enemmän tehny töitä. Että mitä, miten mä voisin tähän valmistella. (--) aina se kokeneempi tulkki pystyy sua jollakin tavalla ohjeistamaan. Ja tämä on ihan myös, minkä oon ihan huomannu, niin ihan kaikkeen tulkkaukseen.” T2

Kyselin tulkeilta myös, mitä heidän mielestään olisi oleellisen tärkeitä sisältöjä tulkikoulutuksessa liittyen uskonnollisiin ja hengellisiin tulkkauksiin. T3 ja T4 mainitsivat haastatteluissaan, että olisi tärkeää hahmottaa eri uskontokuntien ja kristillisten seu-

rakuntien moninaisuus, että uskonnolliset tulkkaukset eivät tarkoita vain evankelislu-terilaisen kirkon tilaisuuksia. Valmiiden käänösten opiskelu mainittiin, mutta sen lisäksi tärkeäksi nähtiin Raamatun kohtien työstäminen kääntäen itse, sanojen merkitysten selvittäminen, viittomisto, kirkollisen ja koko laajan hengellisen kentän hahmot- taminen sekä tunteet, mitä hengellisissä tulkkauksissa saattaa tulkilla nousta esille. Kaikki haastateltavat näkivät, että hengelliset ja kirkolliset tulkkaukset ovat iso osa- alue tulkin työssä jatkossakin. Tähän liittyen T4 toivoi tulkkikoulutuksen panostavan voimakkaammin juuri hengellisiin tulkkauksiin opetuksen sisällöissä.

”No siis koulutukselle, enemmän pitäis varmasti panostaa, koska se on aika iso meidän työtä. Kesä kun tulee...niin melkein joka viikonloppuna pystyisit olemaan jonkunlaisissa niinku, uskonnollisissa juhlissa tulkkina. Parhaimpina kesänä oon varmaan tehnyt seittemän konfirmaatioo se on aika paljon joo (--)) jälkikäteen aateltuna, olishan se voinu olla vähän, vä- hemmän kivinen tie, jos niitä olis käyty enemmän (--))” T4

Kaikki tulkit kehottivat uusia tulkkeja rohkeasti ja avoimin mielin ottamaan vastaan tulkkaustoimeksiantoja kirkollisissa tulkkauksissa. Haastatelluista T1 kertoo, kuinka hän myös rohkaisee asiakkaita olemaan avoimia uusia vastavalmistuneita tulkkeja kohtaan.

”Mä olen sanonut, että jokainen meistä jokainen on lähtenyt nollasta suu- rinpiirtein. Että jokaisen pitää kartoittaa sitä kokemusta ja toki jos meillä on melkein 30 vuoden yhteinen tausta, niin me tunnetaan toisemme jo aika paljon paremmin kuin sitten tämä uusi tulkki. Mutta mä olen koittan- nut vaan sanoa, että koulutuksesta tulee vain hyviä tulkkeja ja heidänkin pitää saada se kokemusta, muuten heistä ei koskaan tule hyviä tulkkeja. Täydellisiähän me ei olla koskaan!” T1

Kirkon työntekijöille terveisiä kysyttäessä T4 toivoi, että isompien kirkollisten tulk- kaustilanteiden alussa mainittaisiin, että tilaisuus on tulkattu viittomakielelle ja kuka tulkkina toimii. Samoin kun alussa mainitaan kaikki muutkin tilaisuutta toimittamassa olevat työntekijät. Tämä antaisi muulle seurakunnalle selkeän tiedon siitä, kuka edessä on viittomassa ja mitä varten. Haastateltavista T2 esitti toiveen, että kirkko voisi tilata useammin tulkkia eri tilanteisiin. Esimerkiksi alueilla, missä kuurojentyöstä vastaavalla työntekijällä ei ole hyvää viittomakielentaitoa, voisi tilata tulkin vastaan-

otolleen tai kotikäynnille. Lisäksi T2 toivoi, että voisi olla enemmän tilaisuuksia, jotka olisivat kaksikielisiä ja joissa olisi viittovien kirkon kuurojentyöntekijöiden lisäksi myös tulkki mukana.

”Vielä linkittää jollain tavalla sitä tulkkipalvelua. Koska se jollain tavalla mallintaa myös näille muun kielisille. Että vois käyttää tulkkia. Koska seurakunnan työntekijät on aina omissa vaatteissaan, työvaatteissa niin sanotusti. Niin siinä ois niin kun kiva kun tulis näille maahanmuuttajillekin mallia ja puhevammaisille, että siellä voi olla muunkinlaista tulkkausta.”

T2

T2 tuo edellä esille, kuinka kaikilla ammattilaisilla on kaksikielisessä tilaisuudessa selkeästi omat tehtävänsä, jokainen on omalla työroolillaan myös edustamassa sitä, mitä hänen oma ammattikuntansa tekee ja työnkuvan ollessa selkeä työntekijälle itselleen, se myös näyttäytyy niin koko paikalla olevalle seurakunnalle.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoitteena minulla oli selvittää tulkkien kokemuksia evankelisluterilaisen kirkon tilaisuuksissa tulkkauksesta. Tavoitteeseen päästäkseni minulla oli kaksi tutkimuskysymystä. Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenäni oli selvittää, millainen on tulkin rooli kirkollisissa tulkkaustilanteissa. Toisena tutkimuskysymyksenäni oli selvittää, millaisia asioita tulkit pitävät oleellisina kirkollisissa tilanteissa tulkatessaan.

Vastauksena ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni voin todeta, että tulkin rooli kirkollisissa tulkkaustilanteissa koettiin selkeästi kommunikaation mahdollistajana, joka on läsnä vuorovaikutustilanteessa tulkkina, joka on kuitenkin myös inhimillinen ihminen. Tulkki on kirkollisissa tilanteissa tulkatessaan tekemässä omaa työtään, jota ohjaa tulkin ammattieettinen säännöstö, tulkki on yksi työntekijä kirkon työntekijän tai työntekijöiden joukossa hoitamassa omaa tehtäväänsä tulkkausta. Niin kirkossa, kuin missä tahansa muuallakin, tulkki ottaa huomioon sen, miten asiakas kommunikoi ja joustaa muuttuvissa tilanteissa, jotta asiakas ymmärtäisi ja tulisi ymmärretyksi. Tär-

keä ominaisuus tulkille kirkollisissa tulkkauksissa on tulkin ihmisuus. Työkokemuksen ja elämäkokemuksen myötä jokainen haastateltu tulkki oli sitä mieltä, että tulkkina oleminen ei tarkoita konemaista toimimista kielen kääntäjänä, vaan tulkki saa olla myös inhimillinen, ihmisenä läsnä. Tämä ihmisuus ja inhimillisyys korostuvat etenkin kirkollisissa toimituksissa: ristiäisissä, rippijuhlissa, häissä ja hautajaisissa. Kaikki edellä mainitut kirkolliset toimitukset ovat asiakkaille tilanteita, mitkä ovat ainutkertaisia ja henkilökohtaisia. Tulkki toimii tulkatessaan vuorovaikutuksessa asiakkaisiin. Tuloksieni perusteella voin sanoa, että kun tulkki uskaltaa olla myös aidosti ihmisenä läsnä, tulkkaustilanne on sujuvampi kuin etäisesti tulkkina toimiessaan.

Toiseen tutkimuskysymykseeni vastauksena voin todeta, että tulkit pitävät oleellisina asioina kirkollisissa tulkkauksissa valmistautumista, yhteistyötä kirkon työntekijöiden kanssa, tulkkausympäristön huomioimista sekä hyvää tilannetajua. Työkokemus kirkollisista tulkkauksista sekä valmiit käännökset helpottavat tulkin valmistautumista. Siitä huolimatta jokaiseen kirkolliseen tulkkaukseen valmistautuminen omana tilaisuutenaan oli haastatelluille tärkeää, koska tilaisuudet ymmärrettiin osallistuville asiakkaille tärkeiksi ja luonteeltaan ne koettiin tilanteiksi, joihin voi ja tulee valmistautua huolellisemmin kuin esimerkiksi lyhyisiin asiointitulkkauksiin.

Kirkon kuurojentyön yli 100-vuotinen historia on tuonut viittomakielen kirkkoon ja kirkon tilaisuuksiin jo ennen tulkkien ammattikunnan syntyä. Kirkon kuurojentyöntekijät ovat tulkanneet niin kirkossa kuin muuallakin ilman tulkin koulutusta, koska muuta vaihtoehtoa ei ole ollut tarjolla. Vaikka kielitaito niin seurakuntatyössä kuin tulkatessa on vaihdellutkin valtavasti, eikä se ole tapahtunut selkeästi tulkin roolista käsin, niin kirkon kuurojentyöntekijät ovat olleet työllään pitämässä esillä kuurojen kielellisiä oikeuksia ollessaan rohkeita viittomaan seurakuntalaistensa kanssa.

Tänä päivänä tulkki on jo tuttu näky niin kirkossa kuin muuallakin. Kirkon kuurojentyön historiasta käsin mietin ennen aineiston keruuta, olisivatko haastatteleman tulkit kohdanneet vapaaehtoisia tulkkaajia, tai olisiko heidän rooliaan sekoitettu kirkon työntekijään, koska aiemmin esimerkiksi diakoniatyöntekijä on voitu nähdä tulkkaamassa kirkossa. Haastatteluissa kuitenkin kävi ilmi, että heidän työuransa aikana tulkin rooli ja työnkuva on ollut selkeä kirkon työntekijöille. Seurakuntalaisten taholta on voinut olla jonkinlaista epäselvyyttä siitä, onko tulkki tekemässä työtään palkallisena

vai vapaaehtoisena vai onko hän kuuron avustaja. Silti työnjako kirkon työntekijöiden työtehtävien ja tulkin työtehtävien välillä oli haastatelluilleni ollut aina selkeä.

Jokainen työntekijä on kirkollisissa tilanteissa hoitamassa omaa tehtäväänsä ja hyvä etukäteisvalmistelu takaa jokaiselle mahdollisuuden hoitaa tehtävänsä hyvin. Toimiva yhteistyö eri ammattilaisten välillä tekee lopputuloksesta paremman ja jättää jokaiselle työntekijälle onnistumisen kokemuksen. Se myös rohkaisee ja kannustaa jatkosakin tekemään yhteistyötä. Kuurojenpappi Hannu Honkkila (2017) kertoo kokeneensa työnsä parhaimpia hetkiä juuri työtehtävissä, joita on tehnyt yhteistyössä tulkkien kanssa.

”Jo valmistautuminen tehtäviin on ollut antoisaa ja sitten itse tilanteet ovat olleet usein sellaisia, että vieläkin nousee pala kurkkuun kun ajattelen esimerkiksi tulkin työskentelyä vieressäni alttarilla taikka sitten kotikasteessa hyvin intiimissä tilanteessa. Mieleeni ei ole jäänyt yhtään ”paha epäonnistumista”, huikaisevia hetkiä kylläkin vaikka kuinka paljon.”

Tiedonkeruumenetelmäksi valitsemani teemahaastattelut koin hyväksi ja toimivaksi menetelmäksi opinnäytetyön tavoitteeseen päästäkseni. Haastattelujen toteutukset sujuivat hyvin ja sain kerättyä olennaista tietoa opinnäytetyötäni varten. Aineistona neljä teemahaastattelua ei ole iso, mutta se oli juuri tämän opinnäytetyön kokoinen aineisto, joka minun oli mahdollista kerätä. Haastateltavieni pitkä ja laaja työkokemus kirkollisista tulkkauksista tulee esille opinnäytetyössäni ja kuvaa hyvin heidän kokemuksiaan tulkkina toimimisesta kirkollisessa toimintaympäristössä.

Opinnäytetyöni tulokset eivät ole yleistettävissä, mutta ne tuovat opinnäytetyöni tavoitteen mukaisesti esille tulkkien kokemuksia kirkollisissa tulkkauksissa. Haastatelluaineistoa analysoidessani korostui aineistossa selkeästi kolmen eri teeman alle luokiteltavia piirteitä, joiden mukaan myös jaottelin tutkimustulokset: mitä asioita tulkit erityisesti huomioivat ja pitävät oleellisina, kun tulkkauksympäristönä ovat kirkolliset tulkkaukset, miten tulkit kokevat tulkin tehtävät ja roolin kirkollisissa tulkkauksissa sekä mitä kehitettävää tulkit näkivät tällä tulkkauksen alueella.

Tuloksien analyysissä halusin tarkoituksella käyttää paljon suoria lainauksia haastateluista, koska koen, että niiden kautta tulkkien kokemukset tulevat kaikkein parhaiten esille ja ne tukevat teoriaosuudessa esille tulleita asioita työelämän äänellä.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla viittomakielisten asiakkaiden näkökulma kirkollisiin tai hengellisiin tulkkauksiin, mitkä asiat he tulkinkäyttäjinä kokevat oleellisiksi näissä tulkkaustilanteissa. Myös kirkon työntekijöiden näkökulma tulkattuihin tilaisuuksiin oli mahdollinen jatkotutkimusaihe. Lisäksi jatkotutkimusaihe voisi olla kuurosokeille tulkkaaminen hengellisissä tilaisuuksissa.

LÄHTEET

Frishberg, Nancy 1990. Interpreting: An Introduction. Alexandria VA: RID Publications.

Hietala, Miia & Lappalainen, Anni 2017. "Tulkin rooli on semmonen kommunikaation kansa pelaava ammattilainen, mahdollistaja " Kartoitus viittomakielen ja puhevammaisten tulkkien ammattikuvien eroista ja yhtäläisyyksistä. Opinnäytetyö. Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Honkkila, Hannu 2000. Kohti viittomakielistä seurakuntaa. Teoksessa Malm, Anja (toim.) 2000. Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura, 61-70.

Honkkila, Hannu 2017. Henkilökohtainen tiedoksianto sähköpostilla 27.11.2017.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2017. Tulkki amk. Opinto-opas lukuvuosi 2017-2018.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018a. Suomenruotsalaisen viittomakielen tulkki-koulutus alkaa Humakissa. Viitattu 19.3.2018.

<https://www.humak.fi/uutiset/suomenruotsalaisen-viittomakielen-tulkki-koulutus-alkaa-humakissa/>

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018b. Tulkkaus on vuorovaikutuksen maksimointia. Viitattu 23.3.2018. <https://www.humak.fi/uutiset/tulkkaus-on-vuorovaikutuksen-maksimointia/>

Humphrey, Janice H. & Alcorn, Bob J. 2007. So You Want to be An Interpreter. An Introduction to Sign Language Interpreting. Fourth edition. Seattle WA: H & H Publishing Company.

Hynynen, Heidi & Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2003. Elämä käsillä. Viittomakielentulkin ammattikuva. Diakonia-ammattikorkeakoulu. A tutkimuksia 5.

Kalela, Esa 2010. Etiikka tulkkaustilanteissa viittomakieli- ja kuulovammaisalalla.
Helsinki: Kuuloliitto ry.

Kirkko ja viittomakieliset 2018a. Messu ja pyhät toimitukset. Viitattu 25.1.2018.
<http://viittomakieli.evl.fi/toimitukset.html>

Kirkko ja viittomakieliset 2018b. Työntekijät. Viitattu 8.2.2018.
<http://viittomakieli.evl.fi/tyontekijat.html>

Kuusi, Riitta 2018a. Henkilökohtainen tiedoksianto sähköpostilla 25.1.2018.

Kuusi, Riitta 2018b. Henkilökohtainen tiedoksianto sähköpostilla 15.2.2018.

Lehtoaho, Riitta & Malmberg, Reetta 2014. ”Puhun, jos et suutu!” Hengellisen kolumnin kääntäminen suomalaiselle viittomakielelle. Opinnäytetyö. Viittomakielentulkin koulutusohjelma. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Mikkonen, Pirkko 2018. Henkilökohtainen tiedoksianto. 20.3.2018.

Mäkelä, Outi 2015. Tulkkaus on vuorovaikutuksen maksimointia. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 29.3.2018. <https://www.humak.fi/uutiset/tulkkaus-on-vuorovaikutuksen-maksimointia/>

Nisula, Marjukka 2018. Henkilökohtainen tiedoksianto sähköpostilla 13.3.2018.

Nuolijärvi, Pirkko 2006. Johdanto: Ensikieli ja sillanrakentajat. Teoksessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) 2006. Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab, 10-16.

Rantala, Liisa & Kuusi, Riitta 2008. Matkalla. Kirkon kuurojentyö 100 vuotta. Diakonian vuosikirja. Helsinki: Kirkkohallitus.

Rantala, Liisa 2010. Sielunhoitajat sillanrakentajina. Kirkon kuurojentyö 1896-1982. Kuurojen Liitto ry:n julkaisu 3 Deaf studies in Finland. Helsinki: Kuurojen Liitto ry.

Riihimäki, Aili 1994. Miten tulkataan hengellistä tekstiä viittomakielelle? Teoksessa Honkkila, Hannu & Kaustell, Bernt & Majatie, Petri (toim.) 1994. Kirkon ja kuuron kohtaaminen. Raportti pohjoismaisesta kuurojenpappien kokouksesta Valamon luostarissa 9.-14.8.1993. Helsinki: Helsingin hiippakunnan tuomiokapituli/Kuurojenpapit, 49-54.

- Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006. Tavoitteena toimivat tulkkausikäytännöt. Teok-
sessa Hytönen, Niina & Rissanen, Terhi (toim.) 2006. Käden käänteessä. Viitto-
makielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Diakonia-
ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab,163-179.
- Sakasti 2018. Jumalanpalvelus ja musiikki. Viittomakielinen kirkkokäsikirjatyö. Viitattu
8.2.2018. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open&cid=Content4E89E7>
- Salmi, Eeva & Laakso, Mikko 2005. Maahan lämpimään. Suomen viittomakielisten
historia. Helsinki: Kuurojen Liitto ry.
- Solow, Sharon Neumann 2000. Sign language interpreting: a basic resource book.
revised edition. Burtonsville, MD: Linstok Press
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2018a. Koulutus. Viitattu 26.1.2018.
<http://www.tulkit.net/viittomakielen-tulkit/koulutus>
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2018b. Ammatti. Viitattu 26.1.2018.
<http://www.tulkit.net/ammatti>
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2018c. Ammatti. Asioimistulkin ammattisäännöstö.
Viitattu 22.2.2018 ja 23.3.2018 <http://tulkit.net/ammatti/asioimistulkin-ammattisaannosto>
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2018d. Tulkkauspalvelut. Tulkatun tilaisuuden järjes-
täminen. Viitattu 7.3.2018. <http://www.tulkit.net/tulkkauspalvelu/tulkatun-tilaisuuden-jarjestaminen>
- Suomen Viittomakielen Tulkit ry 2018e. Tulkkauspalvelu. Viitattu 19.3.2018.
<http://www.tulkit.net/tulkkauspalvelu>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10.
painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Wallenius-Penttilä, Kristiina 2018. Henkilökohtainen tiedoksianto puhelimitse
19.3.2018.

LIITTEET Liite 1 Teemahaastattelurunko

Liite 1 Teemahaastattelurunko

TULKKIEN TEEMAHAASTATTELUT

TAUSTATIEDOT

Sukupuoli ja ikä?

Hengellinen tausta?

Elämää ohjaavat arvot?

Suhtautuminen / asenne kirkkoa kohtaan?

KOULUTUS JA OPISKELU

Missä ja milloin?

Hengellinen viittomisto / kirkolliset tulkkaukset koulutuksessa? Kuka koulutti ja miten?

Mikä olisi ollut tarpeellista työelämää ajatellen (kirkolliset tulkkaukset)?

Kuuluiko opiskeluihin kuurojen seurakunnan tilaisuuksissa käyminen? Oliko tulkattuja vai viittomakielisiä?

Oliko opiskeluihin liittyvää harjoittelua kirkollisissa tilanteissa?

TYÖELÄMÄ

Millainen työhistoria yleensä?

Työhistoria liittyen kirkollisiin tilaisuuksiin? Millaisia tilaisuuksia?

Miten kokenut työtehtävät kirkollisissa tilaisuuksissa? Mitä tehtäviä siihen kuulunut?

KIRKOLLISET TILAISUUDET TULKKAUSYMPÄRISTÖNÄ

Missä (kirkko, koti jne.)? Tilan vaikutus?

Kuka / mikä taho ollut tilaaja?

Asiakasryhmät, tulkkaustavat?

Tulkkiin suhtautuminen (asenteet) kirkossa alkuvuosista tähän päivään? Ilmapii-ri?

Yhteistyö kirkollisissa tilaisuuksissa muiden toimijoiden kanssa? Ketä toimijoita?

Vapaaehtoiset LÄMMIN SYDÄN tulkkaajat? Onko kokemuksia?

TULKIN ROOLI, TULKKINA KIRKOLLISISSA TILANTEISSA

Tulkin rooli, mitä tarkoittaa yleensä?

Tulkin rooli kirkollisissa tilaisuuksissa?

Tulkin rooli muualla verrattuna tulkin rooliin kirkollisissa tilaisuuksissa?

Tulkin roolin selvyys / epäselvyys kirkollisissa tilaisuuksissa?

Kuka / mikä vaikuttaa tulkin rooliin?

Miksi kirkollisiin tulkiksi, voiko itse vaikuttaa (työssä ennen ja nyt)?

TULKKAAMINEN, TULKKAUSTILANNE KIRKOLLISISSA TILAISUUKSISSA

Valmistautuminen? Mitä huomioitavaa?

Tilanteen sujuvuus? Mikä vaikuttaa?
Kirkollinen tilaisuus tulkkaustilanteena, millainen?
Eroaako muista tulkkaustilanteista, miten?
Kirkollinen kieli?
Valmiit käännökset?

HISTORIASTA TÄHÄN PÄIVÄÄN

Tulkkina kirkollisissa tilaisuuksissa työhistorian alkuvuosista tähän päivään:
-mitä samaa?
-mitä muuttunut?
Tulevaisuuden näkymä kirkollisissa tilanteissa tulkkauksissa?
Terveisiä tuleville tulkeille? Kouluttajille?